

Henning Wegner Wilhelm Simonius

**Disputatio IV. Ad I. Detestatio 40. & seqq. usq[ue] ad I. 61. Tituli XVI. lib. L.
Pandect. De Verborum Et Rerum Significatione**

Regiomonti, 1617

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn769808255>

Druck Freier  Zugang





V. N. — 2 (100.)

1. Mollenber de duobus testamentis simul validis.
2. Curoc de investigando definiendoque statu causae forensis.
3. P. Müller de libris officialium, autt' vng' str.
4. Stanting de curatore ad litem.
5. Stryci de juramento purgatorio in causis civilibus.
6. Stryci de domicilii mutatione.
7. Radov. de subfeudis.
8. Bünsow de jure subtractionis et emigrationis.
9. Stryci de matrimonio ex ratione status.
10. Beckmann de libris aetatis.
11. Bursfeld de tituli invalidi convalidatione.
12. von Aoweloe. de praerogationibus.
13. Both de anatop' rno.
14. Charivius de dolo.
15. Charivius. de culpa.
16. Willebrandt. de senatusconsulto macedoniano.
17. Ranger de masculorum conditionibus melioribus in jure.
18. Rahne de jure protinereos.
19. Ranger de concursu actionum.
20. Ranger de eo quod iustum est circa consilium.
21. Pauli de immunitate et foro philosophorum.
22. Radov. de furtis.
23. Büttner de torturis et tormentis.
24. Krafft de concursu iudicii civilis et criminalis in causis ultimi supplicii
25. Meyer de iudicio in crimine magiae quoad torturam reprobatis et approbatis.
- 26²-2. Wegner de verborum significatione disput. 1-1x.
27. Cleemann de reciproca cohaerendum substitutione
28. Eichrod de vi rei iudicatae.
29. Wincoep de revocanda divisione hereditaria.
30. Reinhardt. de successione fidei.
31. Banfa de usuris ultra alterum tantum.
32. Schroeter de commodo vel incommodo ex alterius persona accidente, quod ex sua non habuisset.
33. Schroeter de reformatione iuris civilis circa causas matrimoniales a Romanis pontificis per ius canonicum perverse tentata.
34. Streit de actione quae ex mala munieris administratione competit.

35. Gribner de fidejussore mulieris apud sacros sine curatore contractus.
36. Beckmann de patria potestate.
37. M. Graf de jure tutorum.
38. Klünger de dote.
39. Werner de jure emphyteutico.
40. Streit de repudio et divortio.
41. G. Engelbrecht de successione ab intestato et honorum possessione.
42. J. L. D. Böhm de filio vasalli successore in feudum.
43. de Khevenhüller ab Aichelberg de eligendo Romanorum rege.
- 43². de Bellmont de academia Erfurtana.
44. Spoenla de foro ac privilegiis practiciantium in camera imperiali.
45. Kestner de jure humaniore Codicis.
46. Schroeter de relaxatione juramentorum.
47. Schroeter de probatione per testes et prasumptiones itemque juramentis
to judiciali et necessario in processu executivo locum habente.
48. Brückner de favore ultimarum voluntatum.
49. Schroeter de principum recriptis eorumque usu moderno.
50. Salm de jure numeri septenarii Bon. Vuff sur subaudus Zaff.
51. Wolpmann de eo quod justum est circa contractus noviter introductos.
52. Scherbaum de pariete communi ejusdemque jure.
53. Schmid de denunciatione e suggestu.
54. Schulz de eo quod justum est circa parochianos.
55. Ludovici de eo quod justum est circa campanas.
56. Streit de quatuor quartis.
57. Napoo de impensis in rem alienam a b. et m. f. possessore factis.
58. Schott. de uxore desertive dote sua esse regula quidem, non tamen
semper privanda.
59. Bauer formulam, qua pecunia dotalitium serviens vidua mortua
in feudum ad filios reverti jubetur, fideicommissum non inferre.
60. Riccio de conventionione obligationis debitoris ad carcerem in omni
ra debiti.

DISPUTATIO IV.

Ad l. De testatō 40. & seqq. usq; ad l. 60.

TITVLI XVI. lib. L. Pandect.

DE VERBORVM ET
RERVM SIGNIFICATIONE.

QVAM

DEI iuvante gratiā

Sub Præsidio

HENNINGI WEGNERI I. U. D.,
& Professoris ordinarij.

In Academiā Regiomontanā publicē
tuebitur

WILHELMVS SIMONIUS
Rosochiensis.

Ad diem 16. Septem.



REGIOMONTI

Excusa Anno c^lo l^o cxvii

525

V I R O

Clarissimo atq; Excellentiss:
DN. GEORGIO LOTHO Phi-
losophiæ atq; Medicinæ Doctori, &
in alma Borufforum Academia Regiomontanâ
P. P. Serenissimiq; Electoris Branden-
burgici & Ducis Borussia
Archiatro,

*Amplissimo longoq; rerum usu & experientiâ
prudentissimo*

Dn. GEORGIO LANGERFELDT,
Reipubl. Regiomontanæ Sena-
natori meritissimo

*Promotoribus ac Mecenatibus meis magnis,
hanc perpetui cultus arrham cum
officiosissima salute*

Do, dico, confecro

*Wilhelmus Simonius
Rostochiensis.*

Ad l. Detestatio 40.

Detestatio est denunciatio facta cum testa-
tione §. 1. Servi appellatio etiam ad an-
cillam refertur

Principium huius legis jam explicatum in l. prec. §. 2. Similiter
intellectus §. 1. perspicuus est ex l. 1. sup. h. tit.

Ad §. 2. & 3.

Familiae appellatione liberi quoque continentur.

§ 3. Vnicus servus familiae appellatione non con-
tinetur. ne duo quidem familiam faciunt.

† Operæ pretium fuerit varias familiae significationes, & quæ
eò pertinent, simul & semel exposuisse. Familia à famulatu dedu-
cta videtur, seu famel, voce osca, servum denotante, ut Festus
autor est. Gódd. ad l. pronuntiatio 195. § 4. in fin. inf. h. t.
Calepin. in voce familia. † Servitium autem nullum est nisi sint
qui præstant, & cui præstetur. Et hic quidem meritò caput, seu
pars principalior familiae dicitur, cum ejus gratia servitia fiant.

† Fieri a. dicenda sunt, non à personis tantum, sed etiam re-
bus, quæ juxta naturam suam quæq; usum præbendo, patrifamili-
as ministrare, & quasi famulari rectè dicuntur. Inde derivatæ
familia significationes omnes, de quibus in d. l. pronuncia. † Ait, 4.
familia significationem deduci in res & in personas. Res in illa
lege XII. tabb. significari quæ agnato proximo familia addicitur
id est hereditas, & ita familia pro hereditate in § 1. § sed neq; 10.
Inst. de testam. ordin. l. 1. & tot. tit. famil. creisc. Familiam
pro re acceptam primo loco posuit; non quod rei appellatio
principalior sit, sed quod hoc in loco ipsum familiae caput, do-
minus sc: rebus insit, dum hereditas non dominium tantum, sed
& domina est, aut sanè domini defuncti personam sustinens, ut
dictum ad l. nihil est aliud 24. sup. h. t. † Familia ad personas
relata vel ad singulas refertur, aut ad corpus quoddam. Per-
sonæ singulares non aliæ intelligendæ sunt, nisi familiarum ca-
pita quæ veluti fundus sunt aliarum familiae significationum;

A. 2.

quippe

quippe hi sunt quibus famulitas seu servitium præstatur. Ut cum
 eadem lex XII Tabul. de patrono & liberto loquitur: Ex
 ea familia in eam familiam: quasi dixisset, ex persona liberti, in
 personam patroni bona transeant *Cujac. ad. d. l. pronuntiatio § ad*
 6. *personas. 2. Quanquam Alciatus ibidem aliter explicet. † Cum*
 familia refertur ad corpus quoddam seu universitatem, prout ip-
 sum corpus vel proprio vel communi jure censetur, sic & fami-
 lia. Jure proprio dicimus familiam, plures personas, quæ sunt
 sub unius potestate *d. l. pronuntiatio. §. 3.* Plures personas di-
 7. xit, pro personarum pluritate. *Aristot. 1. Oecon. 2. †* Ille unus
 sub cujus potestate reliqui sunt, etiam singularim familiæ appel-
 latione continetur, *ut jam dictum.* quidni collectivè seu con-
 junctim? cum sit familiæ princeps, *l. familiæ 196. inf. h. t. sit pa-*
 8. *terfamilias, qui in domo dominium habet d. § 3. †* Domini-
 um jus est domini, facultas de re disponendi *Harpr. ad princ.*
 9. *Instit. d. R. D. n. 24. & seqq. †* Domus non tantum ad æ-
 des pertinet, sed ad res quæ domi sunt, ad rerum, imprimis cor-
 poralium, universitatem, seu universam possessionem *Xenophon*
 10 *in Oeconomia. Donel. 9. Comm. 8. †* Dicitur rectè paterfamili-
 as, etsi filium non habeat, quia aliud est patrem esse, aliud pa-
 tremfamilias: illud relativum est, quod non existit sine altero
 correlato: hoc nomen qualitatis, jus demonstrans *d. § 3.* Jus
 sc. ex quo sui juris quis est, sub nullius potestate constitutus *pr.*
Instit. de his qui sui vel al. jur. Et quia pupillus qui est in tutela ni-
 hilominus sui juris est *pr. Inst. d. tutel. rectè paterfamilias ve-*
 cari potest *l. 4. de his qui sunt sui vel alii. jur.* etsi actu nullus
 forsan in potestate habeat, cum habilis sit, ut habere possit. *G. idd.*
ad d. § 3. n. 4. Similiter cum liberi, mortuæ patre, sui juris
 fiant *princ. instit. quibus modis jus pat. pote. solv.* contingit ut
 singuli proprias familias nanciscantur, & fiant singuli sua um-
 familiarum principes & capita, quod eadem ratione contingit
 11. in emancipato *d. § 3. †* Sed inter masculos & foeminas hæc
 in parte hoc discriminis est, quod illi familiæ jus ulterius deducere
 & propagare habiles sint, ut geniti ex illis, in illorum fa-
 milia esse, et ex eadem, soluti vinculis paternis, propriam
 qui

quidem familiam nanciscantur, sed in communi tamen
foeminae verò, ut ut caput familiae dicantur, tamen simul & finis
sunt, cum liberi ex ipsa nati sui patris familiam sequantur *d. l.*
pronunciatio § fin. & l. seq. inf. h. t. † Illas autem personas
quae sub potestate sunt, oportet esse plures, ut familiae appella-
tione veniant *d. § 3.* Alias quidem pluralis elocutio duorum
numero contenta est *l. ubi numerus 12. ff. d. test. b.* Sed id nec
perpetuum est, nec in collectivis nominibus locum habet. Tres
n. plerumque debent esse, ut rectè dicantur plures *l. 1. d. opt.*
legat. Duos appellamus ambos, plures tantum dicimus de tribus.
Arist. lib. 1. de Cælo. Et notum est, apud Græcos dualem se-
parari a plurali *Cujac. h.* Et tres faciunt collegium *l. Neratius*
85. inf. h. t. nec duo familiam faciunt. *§ fin. h. l. n.* † In edi-
tio quidem unde vi, familiae appellatione etiam unicus servus
continetur *l. 1. § sed queritur 17. d. vi & vi armata,* sed id ex
interpretatione, non ex vi verborum est *Alciat. h. n. 82.* quia
nempe ibi eadem ratio est in uno servo, quae est in familia, & li-
cet constitui non possit, servari tamen potest in uno servo fami-
lia *l. 7. §. ult. quod cuiusq. univ. nom.* Facile etiam potuit Ulpianus
hominibus coactis factum affirmare, etsi unus homo coactus sit, qui,
& si quis solus damnum dederit, verba non deficere existimat, ut
particula etiam subaudiatur in *l. Prætor. 2. § sed etsi 6. & seq.*
vi boner. rapt. or. † Ut v. distinctæ sunt potestatis species, pa-
tria sc: & dominica: *d. pr. Inst. d. his q. su. vel al. jur.* ita
& distinctæ familiae appellationes. † Primò dicimus familiam
personas in eadem patria potestate existentes. Patria potestas ju-
ris civilis est *§ jus a. potestatis. Inst. d. patri potest.* Nihilominus
eam nancissimur aut natura aut jure *d. § 3.* Per naturam intel-
lige non qualemcumque actum naturalem, sed qui jure proba-
tur, justas sc: nuptias *pr. Inst. d. patr. potest.* quemadmodum
& alibi liberi naturales vocantur, naturales & legitimi simul
intelliguntur, *§ minus 11. Inst. d. success. ab intest. l. 1. pr. de bo-*
no. poss. contra tabul. Per jus intellige solum & nudum jus natu-
rali adjumento destitutum, ut in adoptione *pr. Inst. d. adopt.*
† In his personis Vlp. enumerat primum matrem familias. 16.

Hæc. liberos in potestate non habet § *Fœmine. Inst. d. adopt. ut*
familia appellatione hic possit videri comprehensa liberorum
ratione, quos in potestate habet. Cum a. in patria potestate,
non materfam: sed filiafamilias respectu sui patris erit dicen-
da l. 3. § *prohibetur* §. d. *donat. int. vir. & uxor. l. si uxorem*
17. §. *C. condi. insert.* † Ergo matremfamilias intelligamus
aut respectu sui ipsius, cum sit familiae quidem suae caput, sed et
iam finis: aut servorum & rerum intuitu, quæ ipsius sunt, cum
sui juris est l. *nam civium* 4. d. *h. qui sui &c.* aut respectu ma-
riti, in cuius potestatem & manum aut per coemtionem, aut ali-
ter sacris paternis soluta, transit Gellius 18. *noct. attic. 6. in f.*
Ant. Hotman. de ritu nupt. c. 23. Franciscus Hotman. d. ritu nupt.
c. 22. Scipio Gentilis 2. de donat. inter vir. & uxor. 19. vel et-
iam sacris paternis non soluta, in potestate tamen maritali ni-
hilominus eam esse, fortè non absurdum fuerit. *Gen. 3. v. 16. 1.*
Pet. 3. v. 1. arg. l. ea qua. 25. in verbo omnino. de donat. inter
vir. & uxor. Schneid. ad § fin. n. 4. & seqq. Inst. quibus modis
patr. potestas solvitur. Cum distinctæ sint potestatis species arg.
prim. Inst. qui testa. tut. dari poss. & nuptijs divina humanaq;
jura eidem communicentur l. 1. d. ritu nupt. dignitatem quoq;
à marito sumat l. fœmine 8. de Senator. l. mulieres 13. C. d. dignita-
tibus inq; ejus officio esse debeat l. sicut 48. d. ope. liber. l. sed si
vir. 31. de donat. int. vir. & uxor. quin expresse in familia vici
esse dicitur in l. *milites 10. C. de re militari.* quæ hoc in loco à po-
testate neutiquam distingui potest, cum potestas familiae propria
nota sit. d. § 3. *verb. potestate.* Et licet ista potestas propriè non
sit patria, eidem tamen est subordinata, quippe sine qua nuptia
non sunt, nec sine nuptijs talis patria potestas d. *pr. Inst. d. patr.*
18. *potest.* † Inde generaliter quælibet uxor materfamilias in l. 1.
ver. quippe. de concub. l. cum qui 18. ver. cum aliam. C. ad l. Jul. d.
adult. quia sc: per eam, ut matrem, patrisfamilia propagatur d.
19. *l. familie. 196. h. t.* † Deinde Ulpianus in his personis enu-
merat filiumfam. filiamfam. quiq; deinceps vicem eorum sequun-
tur, nepotes sc: neptesq;, & deinceps cæteros, ex filio natos, non
ex filia; hi enim in patris aut avi paterni, non materni potestate
20 sunt § *fin. Inst. d. patr. potest.* † Ratione dominicæ potestatis fa-
milia

familia refertur ad servos potestati dominicæ subiectos d. l. pronun-
ciatio § servientium 4. inf. b. t. vel ad certum genus servorum, si hoc
additum sit, veluti cum dicitur de familia publicanorum, non o-
mnes servi, non cujuscunq; generis servi demonstrantur, sed vesti-
galis causa parati l. quarta 12. d. publica. & r. d. vel ad servos qua-
lescunq; si se: nihil additum sit unde restringatur, ut in l. 1. ff. si
fam. surr. fecit. dic. l. 2. § familia, vi bonor. rapt. l. 1. § fami. de vi
& vi armata. † Hac familiæ appellatione etiam filij continentur
d. l. pronuntiatio § sed & filij non vi verbi, sed per interpretatio-
nem l. 1. § si filiusfam. de vi & vi armata quatenus sc. patria po-
testas dominicæ quodammodo similis est, & filium familias in re
patris esse, facit videri l. 1. d. R. V. † Continentur & liberi ho- 12.
mines h. l. n. § familiæ 2. non quâ liberi sunt, sed quâ conditionem
servilē imitantur, veluti bona fide nobis servientes & mercenarij
d. l. 1. § familia 2. & § si filiusfam. de vi et vi armat. l. si libertus 89. de
jurtis l. ediles 25. § 2. d. edil. edict. l. si plures 34. d. injurijs qui licet
servi non sint in ἀλλοτρίω seu dominio, sunt tamen ἐν ὑποθήκῃ seu sub-
jectione Cujac ad d. § 2. h. l. n. † Communi jure familiam dicim⁹ 23.
omnium agnatorum. Agnati sunt, per virilis sexus perso-
nas cognatione juncti § 1. Inst. de legit. agnat. success. qui licet
familiam ipsi propriam habeant: tamen cum sub unius potesta-
te fuerint, aut futuri essent, si primus genitor eorum viveret, nec
capite deminuti fuerint, communem familiam retinent d. l.
pronunciatio § 3. in fin. † Emancipati v. quia capite minuun- 24.
tur § 3. Inst. d. cap. dimin. ne quidem communi jure agnati
sunt l. capitis 11. de suis & legit. heredib. juraq; familiæ amittunt l.
nam & cetera 6. de capit. minut. nec tutela legitima, quæ commu-
ni agnationis jure defertur pr. Inst. de legit. agnat. tut. ad ipsos
propriè pertinet, ne fratrum quidem t. t. de fiducia. tutel. † Ve- 25.
niunt tamen aliquando familiæ appellatione l. pto. 69. § fin.
de legat. 2. vel respectu habito ad tempus præteritum, quo in
familia fuerunt, vel sane latiori familiæ appellatione, qua per-
sonæ designantur, quæcunq; ab ejusdem ultimi genitoris sangui-
ne proficiscuntur, d. l. pronuntiatio § item appellatur † qua ap- 26.
pellatione etiâ cognati veniunt, qui & ipsi quasi una communi-
terve nati, vel ab eodem orti progenitive sunt l. non facile. 4. §
cognati 1. de gradibus.

Ad h.

Ad l. Armorum 41.

Armorum appellatio non utiq; scuta & gladios, galeas significat: sed & fustes & lapides.

2. † Vis armata etiam à privato illata publica est § recuper. 6. in fin.
2. *inst. d. interditi. § item lex Iulia de vi pub. inst. d. pub. jud. †* Arma primario sunt ad pugnam præparata, quorum usus principalis vel ad laudandum est, ut gladij hastæ sclopetæ; vel ad defendendum, ut galeæ, clypei. *Goedd. h. n. 4. †* Sed hic ostenditur ex Cajo, et si pugnae causa paratum non sit, veluti sunt fustes & lapides, si tamen in hoc arripiatur, ut eo noceatur, ipso usu arma fieri, & armorum appellatione comprehendere *l. armatos 9. ad. l. Iuliam de vi pub.*
4. † Inde si lex vel statutum arma simpliciter prohibeat, de fustibus & lapidibus non intelligitur *Novel. 85. Clement. 1. de statu Monach. Alciat. h. n. 3. & 4.* quia fustes & lapides per se, si facto alicujus non adhibeantur ad nocendum, non sunt arma. At si lex ipsum usum spectet, quo fustes & lapides etiam arma sunt, aliud dixerim *l. 1. § vi possidere, 2. l. 3. § 2. d. vi & vi armat. l. 1. § 17. de Senatuscon. Syl.*

Ad l. Probrum 42.

Probrum & opprobrium, id est probra quaedam naturâ turpia sunt: quaedam civiliter & quasi more civitatis. Ut puta furtum, adulterium, naturâ turpe est. Enimvero tutelæ damnari, hoc non naturâ probrum est, sed more civitatis, nec enim naturâ probrum est, quod potest etiam in hominem idoneum incidere.

1. † Probrum & opprobrium idem est. Probrare, opprobrire, exprobrare, improbrare, est turpe aliquid obijcere, convitium facere. *Goedd. h. n. 1.* Probrum seu opprobrium ipsa objectio, ipse actus convitiandi. At crimina seu turpia quæq; cum ignominia sequatur, quæ proinde occini aut obijci criminoso possint; ratione hujus habitatis, probri nomen ad ipsum crimen seu ignominiam porrectum est, *l. probrum 41. de ritu nupt. ut Vallæ.*

Valla 6. eleg. 44. contrarium sententiæ argumenta hinc faci-
le invertantur. † Probra naturâ turpia sunt, aut more civi- 2.
tatis. Naturâ sunt turpia, quæ ipsa naturalis ratio, omnium,
hominum mentibus insita, dicat esse omittenda. argt. § Ius a
civile vers. quod vero naturalis. Inst. d. 1. N. G. & C. § singulorum
1. §. d. R. D. quæ non nisi animo malo fieri, nec in hominem ido-
neum umquam cadere possunt argt. h. l. n. in fin. † Ex qui- 3.
bus non condemnati tantum, sed & pacti seu confessi, infames fi-
unt, qualitercunq; sc. de delicto constet § ex quibusd. 2. in fin.
Inst. d. pœn. tem. litigan. l. athletas 4. § fin & l. seq. d. his qui not.
infam. † Exempla Ulpianus ponit, furtum & adulterium. Ut 4.
furta gentibus quibusdam, Alciat h. n. 3. sic aliis & adulteria impu-
nita fuerunt Polidor Virg. 1. de rer. invent. 4. Goth. ad h. l. n.
quorum barbaries irrationalis, ex naturali ratione emendari me-
retur, si non & castigari; tantum abest, ut ad nutum ejusmodi
bestiarum, jus gentium stet cadatve Donel. 1. Comm. 6. & 7. † 5.
Gentium jure dominia distincta sunt l. ex hoc jure 5. de J. & I. Vas-
q; 2. Illust. contro 51. n. 11. Furto autem non isthæc tantû dominio-
rum distinctio, sed ipsa quoq; naturalis possessio, ex qua primum
dominia cæperunt, l. 1. in pr. d. acquir. possess. turbatur. Et du-
bitandum erit adhuc, num jure naturali sit prohibitum admitte-
re? l. 1. § fin. de furt. Similiter naturalis ratio dicat, ab alie-
na uxore abstinendum esse, in tantum, ut etiam mulieribus hoc
jus natura notum sit, nec in adulterio commisso ullam excusa-
tionem habeant. l. si adulterium 38 § fratres 1. in fin. ad l. Iul.
d. adult. † More civitatis turpia sunt, quæ etiam in hominem 6.
idoneum incidere possunt. h. l. n. id est, quæ non semper sunt
turpia, sed possunt esse & non turpia, non infamare, cum sc. in-
cidunt in hominem idoneum, hominem integrum & vitæ, & famæ
ratione l. 4. d. popul. act. Cujac. ad h. l. † Inde ex his causis 7.
non tam turpis est pactio, ut infamet l. in actionibus 7. d. his qui not.
infam. & damnatus etiam, non fit infamis, nisi expresse ob dolû da-
mnatus l. 1. § calumniatoribus. ad Senatuscons. Turpilia. l. 2. §
ignominiosa. de his qui notant infam. quippe mitior sumitur interpre-
tatio, & creditur damnatus ob culpam quæ non infamat. § suspe-
ctus. 6.

B.

aus. 6.

Tit. 6 Inst. d. susp. tutor † Exemplum proponitur de eo qui tu-
relæ damnatur. Is potest & injuriâ damnatus esse d. § *suspectus*
cum Prætor jus quoq; reddere dicatur, etiam cum iniquè decernit
l. pen. d. 1. & l. & jure damnatus, potest etiam ob culpam damna-
tus esse d. § *suspectus* quam non quilibet facillè evitare, & sic con-
demnatio hujusmodi etiam in hominem idoneum incidere potest.

Ad l. Verbo victus. 43.

Verbo *victus* continentur, quæ esui potuiq;
cultuiq; corporis, quæq; ad vivendum homini ne-
cessaria sunt. Vestem quoq; victus habere vicem
Labeo ait. *Ad l. & cætera 44*

Et cætera, quibus tuendi curandive corporis
nostri gratia utimur, ea appellatione significantur.

Ad l. Instratum 45.

Instratum omne vestimentum contineri, quod
inhiæciatur, Labeo ait. neq; n. dubium est, quin strag-
gula vestis, sit omne pallium *περισπυρα*. In victum er-
go vestem accipiemus, non stragula: | instratum,
omnem stragulam vestem.

1. † Rogatus aut jussus es quendam educare; ad victum necessa-
ria ei præstare cogendus es. *l. fin. de alim. legat.* ita pœnalis actio
in eum datur, qui victum vel instratum inferri judicato non patit-
2. tur *l. si victum 34. d. re judic.* † Quæri potest quid verbo victus et
instrati contineatur. Ex Ulpiano respondendum verbo victus con-
3. tineri, quæcunq; ad vivendum homini necessaria sunt *h. l. n.* †
Verbum vivere quidam putabant tantum ad cibum pertine-
re, sc. generalius sumtum, ut & potum comprehendat: quia
sine his hominum nullus, nulla ratione naturaliter vivere: sine
vestimentis & alijs vero, qualiter qualiter potest. *Valla 6. elegat.*
56. Et primariò puto contineri cibum potumq;, quæ & primariò
4. faciunt ad vitam sustentandam, cum his ipsis vita sustentetur. †
Sed Ofilius ad Atticum ait, his verbis & vestimenta & stramenta
contineri

contineri l. quos nos hostes 234. § fin. i. h. t. nec non Ulpia: nosse in
h. l. n. vestem, victus habere vicē Labeonis auctoritate comprobat.
† Causa itidem in l. seq. hanc significationem extendit etiam ad
cetera, quibus vivendi curandive corporis nostri gratia utimur, ve-
luti est habitatio, & medicamēta. Sine his n. nemo vivere potest
d. l. 234. § fin. nemo sc. Romanorū, quorum hæleges sunt. Alc. h.
n. 4. Sine alimento corpus non vivit, et sine his ali corpore non
potest l. legat. 6. de alim. & ciba. legat. Vivere sine vestimētis nemo
potest seu honestatē species & bonos mores quibus contrarium est
nudum incedere, ac proinde cum verecundiam lædat, nec facere
id nos posse credendum est Alber. Gent. de act. fab. c. 16. seu uti-
litate & necessitate, cum aliter à calore aut frigore nimio,
adeoque à morbis mortis præambulis, qui etiam à solis æstu, lunæ
humiditate, ventorum impetu, causantur, corpus nostrum nequa-
quam defendere possimus. Goedd. ad d. l. & cetera n. 2. † ideoque
quod transactio super alimentis non porrigatur ad vestes & habi-
tationem, id non ex verbi natura est, licet strictè sumpta, ut putat
Alciat. h. n. 5. sed dispositione D. Marci speciali, qui non nisi
specificè & nominatim super his transigi voluit. l. cum hi. 8. qui §
transigit. 12. & ibi Fgid. & Hortens. de transact. † Non quodecumque ta-
mē instratū victus appellatione continetur, quia nec quodecumque ad
vivendum homini necessarium est † Instratum dictum est ab in-
sternendo: estque vel animantium reliquorum, vel hominis gratia;
& hoc vel ad ornatū, aut ad hominem vestiendum, tegendum, aut
insternendum Goedd. ad l. instratum. 45. n. 2. & hæc vocatur stragu-
la vestis, seu pallium non simpliciter, sed pallium περισσωμα, id
est, quod insternitur vel injicitur. Palliū n. simpliciter nomē gene-
rale est eorum omniū, quæ habentur induendi causa vel in ijcien-
di: Cujac. h. † in victum ergo vestem accipiemus, sc: stragulam,
quæ vestis est; non stragula alia, sc: quàm vestes stragulas: sed
non ideo minus instratum accipiemus, etiam omnem stragulam
vestem, ut eo modo stragula vestis sit veluti sub duobus generibus:
sub veste quatenus vestis est: sub instrato quatenus stragula est.

Ad l. Pronunciatum. 46.

Pronunciatum & statutum idem potest. Pro-

B 2

miscuē

miscuè enim & pronunciaffe & statuiffe solemus dicere eos, qui jus habent cognoscendi.

1. † Pronunciare idem est, quod lingua nuncupare, seu nominatim ac disertò proferre *l. 1. § 1 in verbo pronunciando. de edilit. edict. l. quod libertatis 69. § qui a. r. d. epist. Hot. in lex. in verb. pronunciare est proloqui: & pronunciatū idem quod proloquium Gell 16. noct. attic. 8. in jure autem, ubi verba cum effectu accipiuntur, pronunciatum intelligi debet non inane, sed vim aliquam habens.*
2. † Et quidem ad privatam personam relatum, in eadem tantum & rebus ejusdem, non in alijs etiam, efficax est *l. quod si nolit 31. § si venditor 1. de edilit. edict. l. ex empto 11. § qui autem 18. versic. sed Iulianus. d. action. emt.* † Publica a. persona non semet pronunciando obstringit, sed litigantes, quorum causam cognoscit, & cognitam pronunciando determinat *l. si servus 50. § si hered. 1. de legat. 1.* † Igitur pronunciatum quando refertur ad eos, qui jus cognoscendi habent, significat ipsam illorum sententiam *l. 1. de re judicata.* quod hæc, non publicata, nulla sit *l. 1. & 2. C. d. sent. ex brev. recit.* Sed & ipsa nequaquam publicata est, nisi deliberatione habita, antè formata, & secunda fide-
3. litate in libellum collata sit. *d. l. 2. l. fin. C. comm. epist.* † Eo pacto vocatur & statutum. Satuere propriè est ponere aliquid & erigere. Cum a. ad animum refertur, certum ejus judicium significat, quia sc: eodem, quod antea mobile veluti & dubium erat, re perpensa validisq; argumentis firmatur, ut certum ponitur & statuitur. Ita v. statuitur ut statutū in nuda cognitione subsistat, quod locum habet in Philosophia theoricā: aut ut aliquid sequatur, in jure quidem effectus juridicus, qualiter & privatus de re sua statuit rectè. *argt. l. prator. 15. verb. statuta libertas. & seq. l. d. noxal. action.* † Sed majoris est auctoritatis statutum ejus, qui jus cognoscendi habet, qui & statuit inter alios, id est, cognoscit de illorum causa, & cognitam adjudicat *h. l. n.* Ejus judicium seu statutum robur nullum habet, nisi pronunciatum; & pronunciatum nullum est, nisi statutum fuerit *d. l. 2. C. d. sent. ex brev. recit.* Ergo non cujusq; verbi origine, sed necessitate coherentia in rebus ipsis, in eo qui jus cognoscendi habet, statutum & pro-

& pronunciatum idem possunt. † Ius quidem cognoscendi 7.
habent iudex pedaneus & arbiter, inde & illorum sententiæ sta-
tura l. 4. § si quis condemnatus l. inter pares 38. de re iudicata l. sed
si compromissum 14. de recept. arbitr. Gōdd. h. n. 3. Multo magis
autem habent illi à quorum autoritate illorum jus dependet, ipse
sc. magistratus, cum causas audit, cuius proinde etiam est pro-
nunciare l. Amilius 38. de minor. l. quæ ex relationibus 2. C. d. le-
gib. Quin etiam in legibus ferendis magistratus statuere dicitur
l. sanimus § item illud statuimus. C. d. episcop. & Clericis. et si
tum non dicatur pronunciare, quia sufficit legem publicari quali-
tercunq; sine legislatoris pronuntiatione argt. Nov. 66. § 1. n.
3. l. 2. § postea 4. d. O. 1.

Ad § matremfamilias 1.

Matremfamilias accipere debemus eam, quæ
non inhonestè vixit. matrem. n. familias à cæteris
fœminis mores discernunt, atq; separant. proinde
nihil intererit, nupta sit an vidua, ingenua sit an liber-
tina. nam neq; nuptiæ, neq; natales faciunt matrem-
familias, sed boni mores.

† Matrisfamilias nomen aut relatum est, aut absolutum. Re- 1.
latum aut jus patriæ potestatis respicit, & opponitur filiæ famili-
as, ut materfamilias sit fœmina sui juris l. nam civium 4. d. his qui
sui juris aut jus connubij, ut materfamilias sit quæ est in familia
patrisfam. mariti sui, de quo dictum supr. ad l. 40. § fin. † Abso- 2.
lutum refertur ad ipsam mulieris qualitatem & conditionem, qua
bonis moribus discernitur à cæteris fœminis h. l. n. Igitur ubi
sine respectu materfamilias nominatur, fœminam benè moratam
exaudiamus, nec quid præterea nisi honestatem morum specte-
mus ut in l. 3. § ult. d. lib exhib. l. quæ adult. 29. C. ad. l. iul d.
adult. Nuptias hic non spectamus, quia & non nuptiæ sæpius
honestatis decus ruentur viduæ honestæ l. multum 242. § viduam
3. inf. h. t. Nec spectamus natales, cum nec libertina conditio an-
sam honestè vivendi præcludat. Virtutem spectamus, quæ &
ipsa dignitatem præbet l. item legato 49. § parvi 4. d. legat. 3.

dignitatis a. signum est vestitus, non meretricius, sed matronalis
l. item apud 15. § si quis virgines 15. d. injurijs.

Ad l. Liberationis 47.

Liberationis verbum eandem vim habet, quam
solutionis.

1. † Qui qualitercunq; impeditus naturali libertate uti, isto
2. nexu liberatur, is dicitur solvi l. solutum 48. inf. h. t. † Liberatio est veluti libertatis recuperatio, quæ contingit per solutionem vinculi, quo libertas impediēbatur l. nihil enim 2. de hom. lib. exhi. Utrumq; & actum solvendi seu liberandi, & rem ex actu ejusmodi subsequēntem, ipsam libertatem recuperatam significat, igitur liberandi verbum eandem vim habet, quam solvendi, etsi hoc magis ad causam, illud ad effectum videatur inclinare, quippe liberatio non contingit sine vinculo soluto; & vinculum non
3. est solutum, quod adhuc stringit. † In jure vinculum ejusmodi est obligatio § 1. Inst. de obligat. In obligatione quæ solvi possunt, sunt ipse nexus, seu ipsamet obligatio l. prout. 80. d. solut. Est & persona obligata l. decem 116. de V. O. est & res quæ debetur pr. Inst. quib. mod. tolli. oblig. Hic Finis obligationis est, ut res sol-
4. vatur. d. pr. in. verb. rei solvenda Inst. de obligat. † Inde rei debita præstatio, solutio est per excellentiam & in specie dicta, quæ ex ipsa obligationis natura eandem solvit l. solutam 49. d. solut. d.
5. pr. Inst. quibus mod. toll. obligat. † Sed cum res solvatur hac intentione, ut sic per eam solvatur & obligatio, & per obligationem debitor, cui ex illa solutione liberatio contingit; solutum dicitur, etsi res debita, creditoris sc. voluntate, præstita non sit, sed aliter debitor, veluti acceptilatione, sit liberatus l. si non obtulit 4. § ait Prator 3. d. re judicat. aut delegatione l. verbum exacta. 187. inf. h. t. & ibi Alciat. & solutionis verbum pertinet ad omnem liberationem quo quo modo factam: magisq; ad substantiam obligationis refertur quam ad nummorum solutionem, inquit Paulus in l. solutionis 54. d. solut. Id ipsum enim ex quo, creditoris consensu, liberatio sine rei debite præstatione contingit, est loco rei debite solvendæ. † In tantum v. solutum intelligitur, in quantum liberatio contingit, & in tantum etiam, solutionis verbo

tisfactio

Satisfactio quoq; omnis comprehenditur *l. solutionis 176. Inf. h. t.*
Sin satisfactio ejusmodi quæ debitorem non liberet, ista nec ve-
nit appellatione solutionis *d. l. 4. § ait prætor 3. dere jud.* Illa
vero liberat, quæ fit juxta promissa *d. l. 176.* quale promissum in
delictis ipso facto intervenisse videri potest. *ut dictum sup. ad l. La-
beo 19.*

Ad l. solutum 48.

Solutum non intelligimus eum, qui licet vinculis levatus sit, manibus tamen tenetur. ac ne eum qui dem intelligimus solutum, qui in publico sine vinculis servatur

† Alijs incipit hæc lex ita: Qui neq; sequantur neq; ducan-
tur. Hæc verba veteribus interpretibus pro portento fuisse scri-
bit Cujac. *h. Varie n. illa sunt interpretati Alciat. h. n. 1. & 2.*
Rectius idem Alciatus in antiquis Codicibus observavit, esse par-
tem tituli, *explicandam ex l. 4. de in jus vocando Duaren. 1. d. sput. 2.*
anniv. 1. † In jus vocari nequit, qui est in vinculis, aut custo-
dia *l. sed & si quis 4. § illud 1. vers. plane. si quis caut, in judic.*
etc. quod aliter se habet, si tum non sit amplius, cum vocatur, si
tum solutus sit. † Inde quæstio, quis dicatur solutus. Ad quam hic
respondetur ex Cajo, non sufficere quem vinculis levatum, sed &
manibus non tenendum, nec in publico servandum, *l. vinculorum*
224. inf. h. t. ut quis solutus dicatur. Et si enim carcere clusus,
non videatur esse vincus neq; in vinculis *l. verum est 216. inf. h. t.*
est tamen in custodia *argt. l. 1. d. custod. & exhibit. reor.* nec ei
libera est recedendi facultas, quod non multum à servitute abest.
Cujac. *ad d. l. 216. inf. h. t. l. 2. d. liber. hom. exhib. l. succurri-*
tur. ex quibus cajo major. † Varia vinculorum genera recenset
Alciat. *ad l. verum 216. l. h. t.*

Ad l. Bonorum 49.

Bonorum appellatio aut naturalis aut civilis
est. Naturaliter bona ex eo dicuntur, quòd beant
h. e. beatos faciunt. beare est prodesse. In bonis
autem

autem nostris computari sciendum est non solum
quæ domini nostri sunt; sed & si bona fide a nobis
possideantur, vel superficiaria sint. Æquè bonis ad-
numerabitur, etiamsi quid est in actionib. petitionib.
persecutionib. nam hæc omnia in bonis esse videntur.

De hac lege dictum *sup. ad l. Princeps. 21.*

Ad l. Nurus 50.

Nurus appellatio etiam ad pronurum, & ultra
porrigenda est.

Ad l. Appellatione 51.

Appellatione parentis non tantum pater, sed
etiam avus & proavus, & deinceps omnes superio-
res continentur; sed & mater, & avia, & proavia.

1. † Cognatorum ordines diversi, ordinum diversi gradus: &
singulorum distinctæ appellationes *l. 1. l. 18us 10. de gradibus*
† Appellationum aliæ generales sunt aliæ speciales. Generalis
2. est parentum & liberorum. Parentes sunt in linea ascendenti, om-
nes, sive paterni, sive materni. *l. appellatione 51. h. t. sive proprio*
vocabulo nominentur, sive ulteriores tritavo, speciale nomen non
habentes, majores appellentur *d. l. 18us. 10. § 7.* Etsi n. hi.
majores dicantur, non tamen ideo parentes dicendi non sunt *l.*
quiq; litigandi 4. § parentes. 2. d. injus vocand. ut nec ipsis qui
speciali nomine gaudent, majorum generale denegandum *l. lex*
que tutores 22. vers. nec verò domum. C. d. administ. tut. Alciat h. n. 3.
Imprimis quidem pater & mater, a quibus immediatè proles
procreatur, parentes dicentur. Sed nihil obstat, quò minus &
reliqui ita vocentur, a quibus Pater & mater sunt, & horum in-
terventu, liberi, per hos nati. *Godd. h. n. 2. † Similiter li-*
berorum & natorum appellatio generalis est, ad nepotes *l. si. do-*
tali 48. sol matr. pronepotes, ceterosq; qui ex his descendunt
pertinens *l. natorum 104. l. liberorum 220 prim. § & Divus 2. inf. h. t.*

non.

non tantum usq; ad trinepotem, qui peculiariter nominantur; sed
ultra hos, qui vocantur posteriores d. l. Ictus 10. § parentes. in f.
de gradib. l. sed si hæc 10. § liberos 9. d. in jus voc. l. i. § generaliter
1. d. leg. pr. est non tantum qui sunt in potestate, sed omnes qui
sui juris sunt, sive virilis, sive fœminini sexus sint, ex ve fœmini-
no sexu descendentes l. cognoscere. 56. § liberorū 1. inf. h. t. † Pa-
tris & filij appellationes sunt speciales: in primo .n. gradu pater 4.
suprà, filius infrà est d. l. 1. § primo gradu 3. d. l. 10. § primo
gradu 12. de gradib. Ita patris nomine, avus & reliqui ascenden-
tes; ut & filij nomine, nepotes & deinceps, verbi proprietate
non veniunt l. lege Iulia. 44. § hoc capite 1. & seq. d. rit. nupt.
l. si quis 5. d. test. tut. § si quis filiab. Inst. qui test. tut. dar.
habent .n. ipsi proprias appellationes, quibus opus non esset, si
unum omnibus sufficeret argt. l. si idem 7. C. d. Iure Codicillo &
aliter filij aliter nepotes appellantur d. § si quis filiab. quorum no-
minib; ideo singulatim lex utitur, quod solis his succurrere velit,
quos nominatim enumerat: alioquin potius uteretur verbo gene-
rali d. l. liberorum 220 pr. Infr. h. t. † Quod autem non potest vis 5.
verbi, id potest quandoq; interpretatio iusta, quæ ex identitate ra-
tionis, appellatione patris avum, & filij nomine nepotem demon-
strari intelligit l. filij appellatione 84. l. iusta 201. inf. h. t. non tantum
quod sæpe commodè separari non possint d. l. liberorū 220. § sed &
Papinianus 1. infr. h. t. possessionē 11. C. comm. utr. jud. sed etiã propter
affectionem filialem, quæ etiam in nepotes naturaliter descendit d.
l. liberorum § fin. Alciat. ibid. Unde rectè decisum est, pactum, bona
esse filijs applicanda, & nepotibus prodesse Alciat. ad d. l. liberor. nu.
7. & seq. Surdus decis. 73. Vid. & Curt. iun. Consil. 57. 113. & 6.
14. † In tutelis tamen hæc interpretatio locum non habet
d. l. si quis 5. & seqq. d. testa. tut. in quibus non sola affectio specta-
tur sed & certum animi iudicium pr. Inst. d. satis d. tut. quod de nepo-
tibus aliud esse potest, quam de filijs, si illis idem tutor fortè non
conveniat, aut omnibus ex æquo super esse non valeat. Nepotum
etiam hic nullum periculum sit, qui testamentario deficiente le-
gicimum habebunt, aut dativum tutorem accipient pr. Inst. d. at-
7. tit. tut. Donel. 3. Comm. 4. p. 143. † Similiter nurus appella-
tio pertinet propriè ad filij uxorem: nepotis uxor pronurus di-
citur.

C

citur.

citur. *l. non facile § & quidem 16. d. grad.* Sed & ipsa nurus
appellatione, per interpretationem continetur & pronurus; ut
& generi appellatione progener; & soceri & socrus appellatio-
ne, avus & avia uxoris vel mariti *h. l. n. & ibi gloss. l. cui eorum.*
3. § *ad finitatem. 1. d. postulando .l. generi 136. l. soceri 146. inf. h. t.*

Adl. Patroni. 52.

Patroni appellatione & patrona continetur,

Adl. sepulta 53.

Sapè ita comparatum est, ut conjuncta pro dis-
junctis accipiantur, & disjuncta pro conjunctis in-
terdum soluta pro separatis. Nam cum dicitur apud
veteres *agnatorum gentiliumq;* pro separatione acci-
pitur: At cum dicitur, *super pecunia tutelave sua,*
tutor separatim sine pecunia dari non potest. Et cum
dicimus, *quod dedi aut donavi,* utraq; continemus.
Cum verò dicimus, *Quod eum dare facere oportet,*
quodvis eorum sufficit probare. Cum verò di-
cit prætor *si donum, munus, operas redemerit,* si
omnia imposita sunt, certum est omnia redimenda
esse. Ex re ergo pro conjunctis habentur: Si quæ-
dam imposita sunt, cætera non desiderabuntur. Item
dubitatum illa verba *ope consilio* quomodo accipien-
da sunt: sententiæ conjungentium, aut separantium.
Sed verius est, quod & Labeo ait; separatim accipi-
enda: quia aliud factum est ejus, qui ope, aliud eus
qui consilio furtum facit: sic n. alij condici potest,
alij non potest: Et sane post veterum auctoritatem
eo perventum est, ut nemo ope videatur fecisse, nisi

& con-

& consilium malignum habuerit, nec consilium ha-
buisse noceat, nisi & factum secutum fuerit.

Ad l. Conditionales 54.

Conditionales creditores dicuntur & hi, qui-
bus nondum competit actio, est autem competitura,
vel qui spem habent ut competat,

Ad l. Creditor 55.

Creditor autem is est, qui exceptione perpe-
tua summoverti non potest: qui autem temporalem
exceptionem timet, similis est conditionali credi-
tori.

Lex 52. in l. 1. lex 35. in l. alienationis 28. §
oratio. lex 54. & 55. in l. Creditores 10. jam ex-
plicata.

Ad l. Cognoscere 56.

Cognoscere instrumenta, est relegere & reco-
gnoscere: dispungere est conferre accepta & data.

† Principium hujus legis est de cognoscendis instrumentis, &
dispungeadis rationibus. † Instrumentum omne est, quo res
quæcunq; instruitur, ab instruendo sic dictum. Nam refertur et-
iam ad res corporales, diciturq; instrumentum fundi in l. 1. d. instr.
vel instr. leg. & definitur apparatus rerum diutius mansurarum, si-
ne quibus possessio exerceri nequit l. quesitum. 12. in pr. eod. tit.
Idem refertur ad res incorporales, estq; ad nihil aliud utile, quàm
ad finem aliquem assequendum; ut cum Logica definitur instru-
mentum Philosophiæ Zabar. lib. 1. de nat. logic. c. 10. † Hinc in
judicijs generali instrumentorum nomine omnia accipienda sunt,
quibus causa instrui potest, etiam testes l. 1. de fid. instrum. l. no-
tionem 39. § 2. Inf. h. t. † Verum cum testes speciale nomē assu-
serint, scripturæ, quæ semper & ab initio, tantum in hoc est confe-
cta, ut

Quia ut eadem causa instruat, specifica instrumenti appellatio, usu
accedente, relicta est *Donel. desid. instr. c. 1.* Instrumenta philo-
sophis dividuntur a causa efficiente, in ea quæ natura, & in ea quæ
a nobis sunt *Zabarel d. c. 10.* Istis instrumenta à forma, alia
publica, alia privata *Wesemb. in parat. de fid. instr. num. 2.* Aliter
itidem instrumenta dividuntur ab objecto, aut rebus illis quæ in-
strumento continentur, ut sunt chyrographum, syngrapha, cau-
tio, epistola, apocha *Donel. d. c. i.* eo modo & rationes sunt
species instrumenti, quo sc: comprehenduntur accepta & data,
h. l. n. l. rationes 6. & seq. C. d. probat. Hæc species instrumen-
ti dicitur & negotiatio *l. si quis 6. § rationem 3. d. edendo* quia sc,
6. iustæ negotiationis opus ultimum, & veluti complementum, sunt
rationes *argt. l. quedam 9. in pr. de eden. †* Cognoscere ad
instrumenta quæcunq; pertinet: dispungere in primis ad rationes,
cognoscere est relegere & recognoscere: id est relegendo reco-
gnoscere, non n. cognoscuntur instrumenta, quod illa ipsa sint,
de quibus agitur, nisi antè a nobis conscripta signata, aut conscribi
signative visa: nec recognoscuntur nisi relegendo. Dispungere
autem est quasi punctis discernere, & distincta invicem conserte,
7. *h. l. n. eo. sc. sine ut per collationem appareat, an quid, & quan-
tum accepta & data sese excedant: est computare seu sù bducere
rationes. Gödd. h. †* Aliud autem est expungere, sc. perime-
re & delere rationes, non linea ducta, sed ut mos erat olim, pun-
ctis subductis singulis verbis rationum, quod signum est deletio-
nis & inductionis. *Cujac. h. l. n. in fin. pr.*

Ad § 1.

Liberorum appellatione continentur, non tan-
tum qui sunt in potestate: sed omnes qui sui juris
sunt, sive virilis, sive foeminini sexus sunt, exve foë-
minini sexus descendentes.

De h. § dictum sup. *ad l. nurus 50.*

Ad l. cui præcipua 57.

Cui præcipua cura rerum incumbit, & qui ma-
gis

gis quàm cæteri, diligentiam & sollicitudinem rebus,
quibus præsumt, debent. magistri appellantur: quin
etiam ipsi magistratus per derivationem, à magistris
cognominantur. Vnde etiam cuiuslibet discipli-
næ præceptores, Magistros appellari, à monendo
vel monstrando.

† Magistri nomen declarat definitione & exemplis. Defini-
tio verbis duplex, reapse una eademq; est. Id commune habet
magister cum alijs, quod ipsi rerum cura incumbat, aut quod
rebus quibus præest diligentiam & sollicitudinem debeat:
diligentiam scilicet in agendo, sollicitudinem in consultando.
Nam & alij, qui ob id magistri non sunt, ad diligentiam præstan-
dam adstricti sunt, depositarius, commodatarius, venditor man-
darius, & similes. *contractus 23. d. R. 1.* † Quod v. præcipua
ei cura incumbat, aut quod magis quam cæteri, diligentiam de-
beat, id demum est, unde magister dicitur, quoq; ab alijs discrimi-
natur. † Pro rerum quibus præsumt diversitate, etiam magi-
strorum diversæ sunt species. *Res, publicæ sunt aut privatæ.*
Rerum publicarum, seu qui sunt in publico officio, etiam magi-
stri dicuntur *l. 2. § & his dictatoribus 19. de O. 1. tot. tit. C. de ma-
gistr. offic. Goth. h.* Quin etiam ipsos magistratus per derivatio-
nem à magistris cognominari Ulpianus autor est *in h. l. n.* † Ma-
gistratus mihi videtur esse ipsum magistri officium, seu magisteria
potestas: sed id nominis translatum, desumpta a digniori appellatio-
ne, ad officium reip. in totum, aut pro parte administrandæ: & ab
officio ad personam ipsam, cui incumbit. *& qui data 5. §. fin. & l.
sq. ex quibus caus. maj.* † Rerum privatarum magistri, consti-
tuuntur aut privata autoritate, veluti magistri societatis *l. item
magistri 14. de pactis. navium l. 1. § 1. d. exercit. act.* aut pu-
blica, veluti olim magister præscriptionis, qui hodie dicitur cura-
tor bonorum *l. act. or. 9. ratam rem haberi pr. inst. d. success. subl. ibid.*
Theoph. Cujac. h. Sic & nunc disciplinarum præceptores, publi-
ca autoritate constituuntur *l. magistros 7. C. de profess. & med.
lib. 10. l. unic. C. d. profess. qui in urbe Const. lib. 12. tot. tit. x. de
magist.*

6. magist. † Hi magistri dicuntur a monend & monstrando h.
l. n. In his m. ista specialis diligentia & sollicitudinis praece-
lencia conspicitur, quod moneant dando utilia praecepta, & mon-
strent accomodando idonea exempla. Quod etiam ad artes
mechanicas produci potest, cum Iustus loquatur de cuiuslibet di-
f. disciplinae praeceptoribus gl. h. † Nec non hodie magistri re-
cte dicuntur, etsi actu non doceant, dum ad docendum habiles,
magisteria dignitate legitime sint ornati clement. 1. §. 2. d. ma-
gist. etiam negligentes, ab eo quod fieri debebat, licet non fiat
arg. l. pen. d. 1. §. 1. Alcia. h. n. 5. eorumque tres esse gradus,
Baccalaureos, Licentiatos & Doctores tradit Alcia. h. n. 4. De
requisitis doctorani, & doctoratus solemnitatibus videatur Pa-
cianus 2. de probation. 41. per tot.

Ad §. persequi 1.

Persequi videtur, & qui satis accepit.

Satisfactio & satis acceptio tantum terminis differunt, res
eadem est & actus unus: nisi quod is qui in eodem actu satisfacere dica-
tur, pro quo fidei iussores intercedunt l. 1. qui satisd. cogant. ac-
cipere a. is, cui securitatis causa cavetur. Hujus licet voluntas
adit in satis accipiendo; attamen non in id directa est, ut princi-
palis persecutio perimatur. quin potius ne haec elusoria sit, sa-
tisfactio exigitur. Quapropter satis accipiendo nemo videbitur
suum consecutus, sed magis in persequutione coepta perstitisse
l. praetor. 2. quib. ex. causis in poss. Alcia. §. Coedd. h. Adde, qua
dicta ad l. verbum §. §. actionis 1. sup. h. t.

Ad l. Licet 58.

Licet inter gesta & facta videtur quaedam esse
subtilis differentia: attamen *καταχρηστικώς* nihil inter
factum & gestum interest,

Principium hujus legis jam explicatum est. sup. in l. Labeo 19.

Ad §. Paternos 1.

Pateros libertos recte videmur dicere no-
stros

stros libertos: Liberatorum libertos non recte nostros libertos dicimus.

† Paterni liberti, sunt a patre manumissi *pr. inst. d. Libert. § 1.*
In manumissimum manet jus patronatus manumissori *tot tit. d. 1.*
jure patron. quod non pertinet ad secundum juris objectum, sed
ad primum, non est patrimonij aut bonorum, sed personæ *l.*
nemo præd. 126. § locupletor 1. inf. d. R. I. l. naturalis. 5. § fin. d. 3.
prescript. verb. § Ergo nec patrimonij jure & successionis,
paterni liberti erunt filiorum liberti. Ipsimet patri jus patronatus
manet, non tam propter ipsum manumissionis actum, quam
propter dominium quod habuit ante manumissionem *argt. l. si.*
socius 48. d. man. test. § Eadem igitur ratione, quâ liberi etiam
iam vivente patre, eius portio sunt, & rerum paternarum domini
l. in suis 11. d. lib. & posthum. Cùm naturali ratione, quâ omnes
liberi indistinctè sunt pars corporis parentum, a quibus pro-
geniti *argt. § fin. Inst. d. noxal. act.* tùm civili jure, sc: patriæ
potestatis, qua filii familias eadem persona censetur cum patre
arg. § si quis alij 4. in fin. Inst. de inut. stip. eadem inquam ratione
etiam servorum paternorum domini sunt, in quos manumissos
proprio jure, patronatus jus exinde consequuntur. In potestate
quidem constituti indistinctè: Emancipati autem ratione tantum
naturali, & in illis solum casibus, in quibus personæ naturaliter
designantur *l. satis constat. 22. de jur. patron. l. tutelæ 7. in*
fin. pr. de cap. min. § Ex adverso liberorum liberti, non sunt liberti
parentum Liberatorum liberti non sunt intelligendi illi, qui cum
servi parentum essent, ipsorum voluntate à filio manumissi sunt
l. filiusfam. 13. d. jur. patr. sed qui liberorum proprii servi fuerunt,
in peculio ipsorum castrensi vel quasi castrensi l. miles 4. in pr. de
castr. pecul. l. 2. ad Macedon. Quantum ad hæc peculia,
habentur pro patribus familias etiam sub potestate constituti,
nec in eadem pater ipsis viventibus, sibi quicquam arrogare potest
l. proponebatur 9. de castrensi peculio. § Ex quo facile est, 64
qua de causa nec jus patronatus competat patri in manumissos, h.
l. n. ferrum 8. d. jure patron.

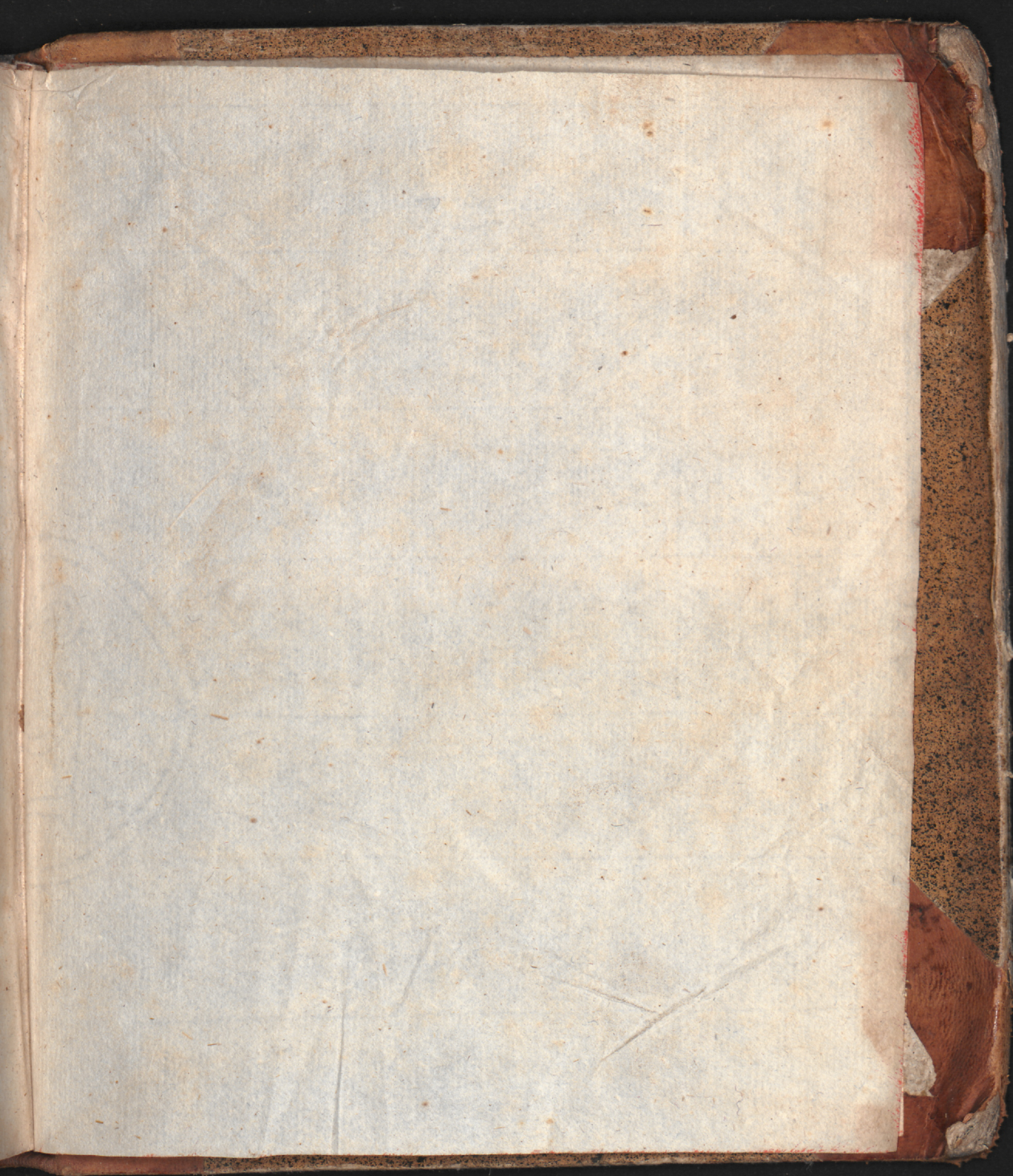
Ad l. portus 59.

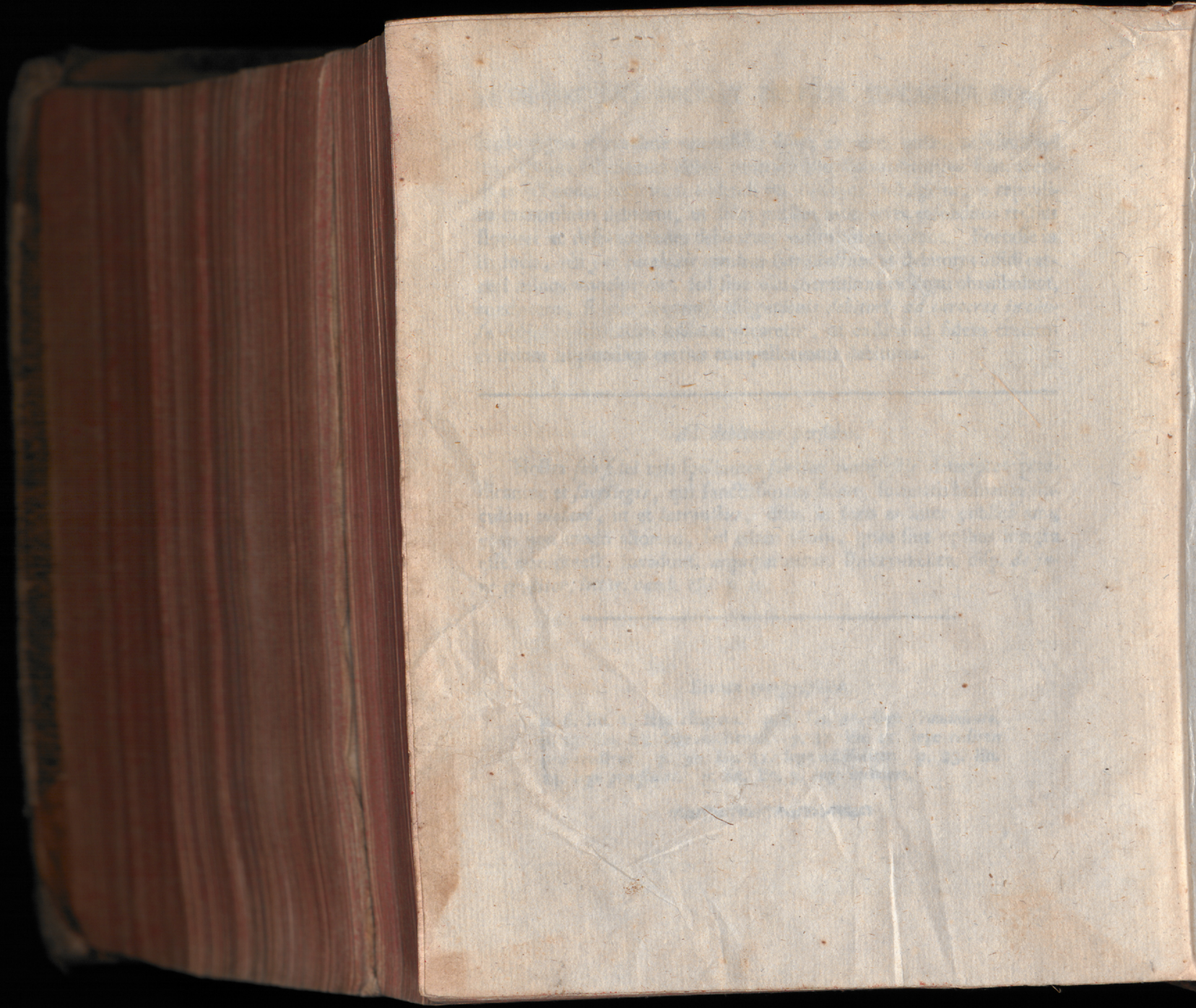
Portus appellatus est conclusus oculus, quo ille,

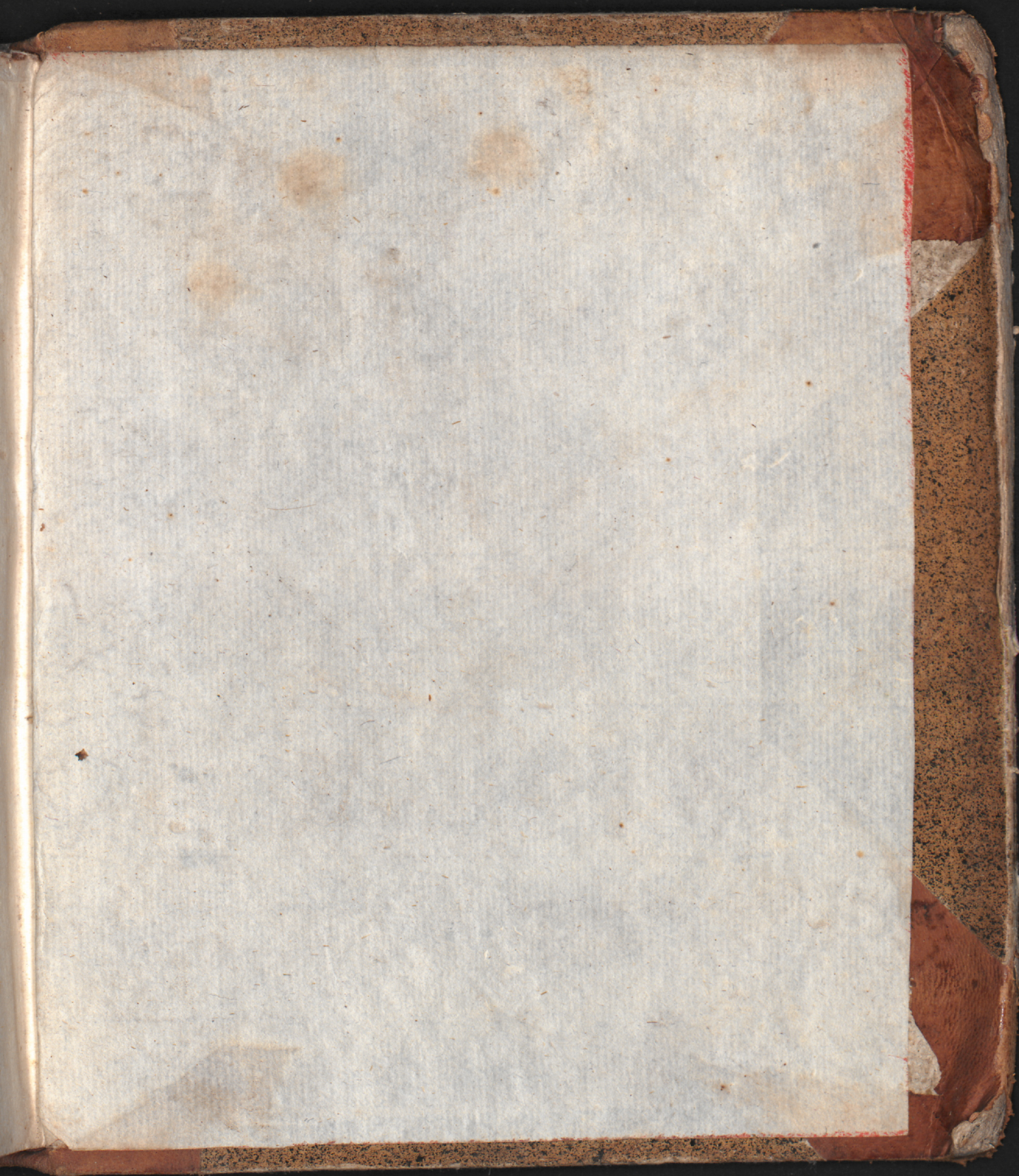
portantur merces & inde exportantur; eaq; nihilominus statio est conclusa, atq; munita. Inde angiportum dictum est.

1. † Portum inprimis definit locum. Locus est aliqua fundi portio *l. seq. h. t.* Dicit autem esse locum conclusum, id est, undiquaq; septum & munitum. Deniq; addit esse locum ejusmodi, quo importantur merces & exportantur. Portus. n. à portando dictus videtur, nec quodlibet ædificium, licet sit conclusum, si non sit ad merces importandas & exportandas, propriè portus dicitur *h. l. n.*
2. *ibi Gödd. num. 2.* † Benè hoc nomine significari arbitror ædificia mercium causa apud nos parata, quæ vocamur *Speicher*. Sed addit Ulpianus nihilominus etiam portum accipi pro statione. Stationem dicimus à stando seu statuendo. is igitur locus demonstratur, ubi tutò naves stare possunt *l. 1. § stationem 3. de flum.* Tutò autè stare non possunt, nisi & statio conclusa sit atq; munita. † Et quia naves in id extructæ sūt, ut merces portent; statio quæ naves recipit, simul recipit & merces, atq; ita quodammodo locus fit, quo merces importantur & exportantur, consequenter & portus, inde angiportus vel angiportum dictum *h. l. n.* quasi angustus ad portum aditus † In lege quidem XII tabul. portus accipitur pro domo quacunq; in illis verbis, ob portum obvagalatum *ito. de de quibus Cujac. h.* Sed id per synecdochen fieri, & similitudine quadam, cum initio urbis Romæ ædificia essent instar insularum, rectè monet *Gödd. h. n. 4.* & potuerunt quoq; initio, hæc ipsa ædificia fuisse mercium receptacula. † Stationis verbo congruit nostrum germanicum *Lastadie*/quasi illa statio, in quam hæc naves recipiuntur.











AC CARCERES IN CAUSA DEBITI

sonalis arresti gratia secessionem fecerit eum in cambiale usu vel lege *haud inuictum*; nihilo valide cambialiter conveniri posse, docet BEI For. Tit. V. 3. n. 4. p. 137. Conf. BARTH. Ho IV. §. 4. p. m. 833.

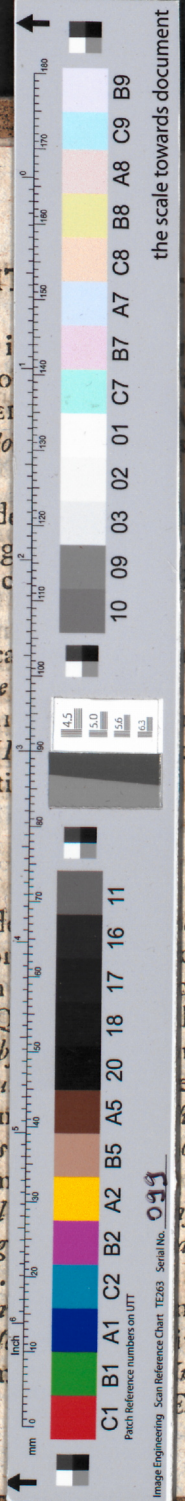
8) In litteris cambii *non requiritur jam facta de excussio* jure Saxonico et aliorum locorum leg cambium et pactum obligationis ad carcerem c xonia.

9) In iisdem igitur *nec bonorum cessio* liberat a ca Conf. b. ABR. KAESTNERI disp. *de obligatione causa debiti*. Lips. hab. 1723. et V. C. IOH. FRI de pecunia mutuatia tuto collocanda. Cap. III jus autor exquisitoria tradit, quam inscripti promittit.

§. CXVIII.

Obligatio ad *obstadium* etiam ab obligatione d rem est diversa. Illa enim, nomine ante diem nei bitor interpellatus *diversorium publicum ingredi*, in fere, donec creditori satisfecerit, obstringitur. Q cum designatum *haud ingreditur*, per sententiam ob gitur et quidem cum comminatione poenae *des Schu* tenia ita habet: *Ist beklagter also fort nach Insin nach den öffentlichen Gast-Hof N. zubegeben und das gestellte Einlager zu halten schuldig, mit der Com dem nicht also nachkommen wird, daß auf den fall des Schuld-Thurm ietzt alsdann und dann als ietzt g auf fernar gegen ihn ernstlich verfabren werden soll.* obstadium hodiernum in terris *Sleswico-Holsaticis*, Ha re constat. CAROLUS V. Imp. litteris civitati *Gelnhaus* bus *Spirensibus* an. 1349. datis se ipse ad obstadium

K 3



77

us
ibi
sc.
ap.

um
em
Sa-

m.
ex
m.
ru-
ste

ce-
de-
offi-
lo-
un-
en-
sch
or-
er
ffe
ar-
ad
ne-
vi-
id.
Ex-